

**QIYOSIY LINGVOMADANIYATSHUNOSLIK: TIL VA
MADANIYAT O'RTASIDAGI KO'PRIK**

**Abdullaeva Elina Asanovna o'qituvchi,
Farg'ona davlat universiteti**

Annotatsiya: Maqolada qiyosiy lingvokulturologiya til va madaniyat o'rtasidagi munosabatni o'rganuvchi ilmiy yo'nalish sifatida ko'rib chiqiladi. U fanning asosiy tushunchalari va metodologiyasini, shuningdek, qiyosiy madaniy tilshunoslikning madaniyatlararo muloqotdagi rolini muhokama qiladi.

Kalit so'zlar: qiyosiy lingvokulturologiya, madaniyatlararo muloqot, metodologiya, madaniy tushunchalar, fanlararo tadqiqotlar, muammolar va istiqbollar.

Zamonaviy dunyo jamiyati doimiy madaniyatlararo o'zaro bog'liqlik va o'zaro ta'sir holatida. Globallashuv, migratsiya va zamonaviy kommunikatsiyalar dunyoni yanada qulayroq va integratsiyalashgan holga keltirmoqda, turli madaniy kontekstlarni bir-biriga yaqinlashtirish uchun noyob muammolar va imkoniyatlar yaratmoqda. Shu sharoitda qiyosiy lingvokulturologiya yangi ilmiy yo'nalish sifatida tobora muhim va dolzarb bo'lib bormoqda.

Qiyosiy madaniyat tilshunosligi turli milliy va etnik guruhlarining til va madaniy xususiyatlarini tahlil qilish uchun tilshunoslik va madaniyatshunoslikni birlashtirgan noyob fan sohasidir. Ushbu ilmiy yo'nalish tilning madaniyatga ta'sirini va aksincha, o'rganadi, shuningdek, turli madaniy muhitlar o'rtasidagi o'zaro ta'sir mexanizmlarini o'rganadi. [1, 21]

Qiyosiy lingvokulturologiya nafaqat madaniy olam rang-barangligini chuqurroq tushunishga yordam beradi, balki amaliy ahamiyatga ega, jumladan, xalqaro munosabatlar, ta'lim, san'at va boshqa ko'plab sohalarda qo'llaniladi.

Qiyosiy lingvokulturologiya va lingvokulturologiya til va madaniyat o'rtasidagi munosabatni o'rganish sohasidagi asosiy tushunchalardir.

Qiyosiy lingvokulturologiya ikki muhim jihatni: tilshunoslik va madaniyatshunoslikni birlashtirgan ilmiy fandır. Turli milliy va etnik guruhlarning lingvistik va madaniy xususiyatlarini o'rganish, shuningdek, til va madaniyatning o'zaro ta'sirini madaniyatlararo muloqot sharoitida tahlil qilishga qaratilgan. Qiyosiy madaniyat tilshunosligining asosiy maqsadi lingvistik tuzilmalar va ifoda vositalarining madaniy amaliyotlar, urf-odatlar, qadriyatlar va dunyoqarashlar bilan qanday bog'liqligini tushunishdir. Ushbu tadqiqot yo'nalishi turli madaniyatlar o'rtasidagi matnlarni tarjima qilish va talqin qilish tahlili bilan ham shug'ullanadi. [2, 78]

Qiyosiy lingvokulturologiya bilan chambarchas bog'liq bo'lgan lingvokulturologiya kengroq ilmiy sohadir. U til va madaniyat o'rtasidagi munosabatni umumiy kontekstda o'rganadi va tilga singib ketgan va til orqali ifodalangan madaniy tushunchalar, tuzilmalar va ma'nolarni tahlil qilishni o'z ichiga oladi. Lingvokulturologiya lingvistik iboralarni tashkil etuvchi va ularning semantikasi va talqiniga ta'sir etuvchi madaniy elementlarni o'rganish bilan shug'ullanadi. Bu tilning madaniy xususiyatlarini qanday aks ettirishini va tilning madaniy o'ziga xosliklarning shakllanishiga qanday ta'sir qilishini yaxshiroq tushunishga yordam beradi [3.111].

Bundan tashqari, ushbu tadqiqot sohasida madaniy antropologiya, sotsiolingvistika, etnolingvistika va boshqa ko'plab o'xshash va o'xshash ilmiy yo'nalishlar mavjud. Ushbu fanlar til va madaniyat o'rtasidagi munosabatlarni ham o'rganadi, lekin turli nuqtai nazardan va turli xil urg'u bilan.

Zamonaviy dunyo jamiyati globalashuv va ko'p madaniyatli muhit sharoitida tobora muhim ahamiyat kasb etayotgan madaniyatlararo muloqot muammosiga duch kelmoqda. Qiyosiy madaniyat tilshunosligi ushbu muammoni muvaffaqiyatli hal etishga tayyorgarlik ko'rishda asosiy rol o'ynaydi va turli madaniy guruhlarning uyg'un yashashiga yordam beradi.

Qiyosiy lingvokulturologiya odamlarni tillar ishlayotgan madaniy kontekstlarni tahlil qilishga o'rgatadi. Bu boshqa madaniyat vakillari bilan muloqot qilishda tushunmovchilik va mojarolardan qochishga yordam beradi. Qiyosiy

lingvokulturologiya orqali boshqa xalqlarning tillari va madaniyatini o'rganish bag'rikenglik va madaniy xilma-xillikka hurmatni rivojlantirishga yordam beradi.

Qiyosiy lingvokulturologiya til va madaniyat o'rtasidagi ko'prik bo'lib, zamonaviy madaniyatlararo muloqotda asosiy o'rin tutadi. Uning tadqiqotlari va loyihalari madaniyatlararo tushunishni yaxshilash, mojarolarni hal qilish va global dunyomizda yanada uyg'un madaniyatlararo munosabatlarni yaratishga yordam beradi.

Qiyosiy madaniy tilshunoslik o'zining muvaffaqiyati va ahamiyatiga qaramay, zamonaviy dunyoda qator muammo va muammolarga duch kelmoqda. Keling, ulardan ba'zilari va ushbu ilmiy sohani yanada rivojlantirish istiqbollari ko'rib chiqaylik. [4,131]

1. Madaniy globallashuv: Globallashuv sharoitida madaniy namunalar va standartlarning tarqalishi qiyosiy madaniy tilshunoslik uchun muammolarni keltirib chiqaradi. Tadqiqotchilar tahlil usullari va vositalarini madaniy ta'sirning o'zgaruvchan naqshlariga moslashtirishlari kerak.

2. Multimodal aloqa: Ommaviy aloqa va Internetning rivojlanishi bilan aloqa matn, tasvir, ovoz va videoni o'z ichiga olgan multimodal bo'lib qoldi. Qiyosiy madaniy tilshunoslik ushbu o'zgarishlarga javob berishi va turli uslublarning madaniy idrok va talqinga qanday ta'sir qilishini o'rganishi kerak.

3. Ijtimoiy-madaniy mojarolar: Madaniy e'tiqod va qadriyatlardagi farqlar ijtimoiy-madaniy nizolarga olib kelishi mumkin. Qiyosiy madaniy tilshunoslik madaniyatlararo tafovutlarni bartaraf etish va madaniyatlar o'rtasidagi muloqotni rivojlantirish strategiyalarini ishlab chiqishi kerak.

Qiyosiy madaniy tilshunoslik rivojlanishda va zamonaviy talab va ehtiyojlarga moslashishda davom etmoqda. Uning madaniyatlararo tushunish va nizolarni hal etishni rivojlantirishdagi roli nihoyatda muhim bo'lib qolmoqda va uning kelajagi til va madaniyat o'rtasidagi munosabatlar haqidagi bilimlarni yanada rivojlantirish imkoniyatlari bilan to'la.

Xulosa qilib aytganda, qiyosiy madaniy tilshunoslik madaniy xilma-xillik va madaniyatlararo muloqot tobora dolzarb bo'lib borayotgan zamonaviy dunyoda

muhim o'rin tutadigan asosiy ilmiy soha bo'lib qolmoqda. Ushbu tadqiqot yo'nalishi nafaqat til va madaniyat o'rtasidagi munosabatni tushunishga yordam beradi, balki madaniyatlararo ziddiyatlarni hal qilish va madaniy muhitlarni yaqinlashtirishga yordam beradi. Kelajakda yangi uslub va texnologiyalarning rivojlanishi bilan qiyosiy madaniy tilshunoslik madaniy xilma-xillik haqidagi bilimlarni boyitish va madaniyatlararo aloqalarni rivojlantirishga katta hissa qo'shishda davom etadi.

ADABIYOTLAR:

1. Askoldov S.A. Tushuncha va soʻz. Rus adabiyoti: Adabiyot nazariyasidan matn tuzilishigacha: Antologiya / Umumiy tahrir ostida. VP Neroznak. - M.: Akademiya, 1997 yil.

2. Boldirev N.N. Kognitiv tilshunoslik metatili bo'yicha: bilim birligi sifatida tushuncha // Tilning kognitiv tadqiqotlari / ch. ed. ES Kubryakov tomonidan seriya, resp. ed. masala VZ Demyankov; M-jild. va Rossiya Federatsiyasi fanlari, Ros. akad. Fanlar, RAS Tilshunoslik instituti, Tamb. GR Derzhavina nomidagi davlat universiteti, Ross. dots. tilshunos-kognitologlar. — M.: RAS Tilshunoslik instituti; Tambov: TDU nashriyoti. GR Derjavina, 2008 yil.

3. Vezhbitskaya A. So'z boyligi va pragmatika orqali madaniyatlarni taqqoslash. - M.: Slavyan madaniyati tillari, 1996 yil.

4. Lixachev DS Rus tilining konseptosferasi / DS Lixachev // Rus adabiyoti. Adabiyot nazariyasidan matn tuzilishigacha. Antologiya. - M.: Akademiya, 1993 yil.